

U 15/2024 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om förslaget till ändring av förordningarna för den gemensamma jordbrukspolitiken (EU) 2021/2115 och (EU) 2021/2116

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 15 mars 2024 om ändring av förordningarna för den gemensamma jordbrukspolitiken (EU) 2021/2115 och (EU) 2021/2116 vad gäller normer för god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden, system för klimatet, miljön och djurskydd, ändringar av strategiska GJP-planer, översyn av strategiska GJP-planer och undantag från kontroller och sanktioner (COM (2024)139 final) samt en promemoria som har utarbetats om förslaget.

I en brådsakande situation lämnades först en koordinerad E-skrivelse om förslaget i statsrådets system för samordning (E 16/2024 rd).

U-skrivelsen innehåller inga nya ståndpunkter jämfört med E-skrivelsen.

Helsingfors den 4 april 2024

Jord- och skogsbruksminister Sari Essayah

Konsultativ tjänsteman Sanna-Helena Fallenius

4.4.2024

KOMMISSIONENS FÖRSLAG TILL ÄNDRING AV FÖRORDNINGARNA FÖR DEN GEMENSAMMA JORDBRUKSPOLITIKEN (EU) 2021/2115 OCH (EU) 2021/2116

1 Bakgrund

Kommissionen publicerade den 15 mars 2024 ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna för den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) (EU) 2021/2115 och (EU) 2021/2116 vad gäller normer för god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden, system för klimatet, miljön och djurskydd, ändringar av strategiska GJP-planer, översyn av strategiska GJP-planer och undantag från kontroller och sanktioner (COM (2024)139 final).

Bakom förslaget ligger bland annat Europeiska rådets slutsatser som drogs i februari 2024 angående utmaningar inom jordbrukssektorn, inklusive de bekymmer som jordbrukare har tagit upp i samband med demonstrationer. Europeiska rådet betonade GJP:s centrala roll och uppmanade rådet och kommissionen att föra arbetet vidare för att minska den administrativa bördan.

Dessutom fastställde jordbruks- och fiskerådet den 26 februari 2024 den politiska viljan att effektivt bemöta jordbrukarnas bekymmer.

Ordförandeskapet samlade in förslag till förenkling av medlemsländerna i februari 2024. Medlemsstaternas svar var övergripande, och även om en del av dem behandlade praktiska utmaningar som gäller genomförande och kan genomföras på kort sikt, är många av dem långsiktiga och sträcker sig längre än till att minska den administrativa bördan, förenkla genomförandet eller skapa politisk stabilitet för jordbrukarna. Kommissionen delade upp de mottagna förslagen i fem kategorier som är förvaltning av de strategiska GJP-planerna, miljö- och klimatåtgärder i de strategiska planerna, andra än miljö- och klimatåtgärder i de strategiska planerna, risk- och krishantering och åtgärder som gäller jordbrukarens ställning i livsmedelskedjan samt åtgärder utanför GJP.

Kommissionen har också hört Europaparlamentets utskott för jordbruk och landsbygds utveckling (AGRI) på ett möte som hölls den 26 februari 2024. Utskottet överlämnade sina egna förslag till kommissionen.

Kommissionen har också begärt att jordbrukarorganisationer ska identifiera åtgärder på EU-nivå. Jordbrukarorganisationerna önskar brådska åtgärder för att förenkla jordbrukarnas administrativa börda, men betonade också att det behövs en stabil och konsekvent politisk ram och föreslog ytterligare reformer på lång sikt.

Kommissionen har också inlett ett projekt, och i projektets första skede som precis inleddes genomförs en enkät som riktas till jordbrukare. På sommaren genomförs jordbrukarintervjuer och förs diskussioner med producentorganisationer. På hösten gör kommissionen en analys av situationen och förenklingsmöjligheterna.

Den 15 mars 2024 gav kommissionen också ut ett inofficiellt dokument om jordbrukarnas ställning i livsmedelskedjan. Utöver andra åtgärder hänvisas i dokumentet dessutom till ändringar av lagstiftningen, varav förslaget till ändring av förordningen om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter (EU) 1308/2013 ska läggas fram under andra kvartalet 2024 och ändringsförslaget som gäller direktivet om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan (EU) 2019/633 ska läggas fram efter utvärderingsrapporten eventuellt under 2025.

2 Förslagets syfte

Kommissionens syfte med det aktuella förslaget är att förordningar som gäller GJP:s strategiska planer ska anpassas riktat för att lösa vissa problem som gäller genomförande. Med ett riktat angreppssätt är kommissionens mål att bevara och försvara den nuvarande GJP:s övergripande inriktning och dess roll då det europeiska jordbruket stöds i övergången till hållbart jordbruk.

De strategiska planerna för den nya GJP-perioden trädde i kraft i början av 2023. Enligt kommissionen fungerar den nya genomförandemodellen generellt sett väl. Under det första året för genomförande av GJP:s strategiska planer har det emellertid blivit uppenbart att anpassningar behövs, så att man kan säkerställa effektivt genomförande av planerna och minska byråkratin.

Enligt kommissionen påverkas genomförandet av GJP:s strategiska planer också av lagstiftningsförslagen i den europeiska gröna given som påverkar eller kan påverka direkt odlarna och kraven i de strategiska planerna. Dessutom avtalade man om förordningen om strategiska planer i GJP innan Ryssland inledde sitt omfattande anfallskrig i Ukraina, och kriget har fortfarande en kraftig inverkan på marknaden, jordbrukarnas inkomster samt den jordbrukspolitiska verksamhetsmiljön i Europa.

Enligt kommissionen fokuserar anpassningarna på ändringar, som gynnar jordbrukarna i och med minskad administrativ börda, och på flexibilitet, som nationella myndigheter kan använda för att anpassa genomförandet till att bemöta jordbrukarnas särskilda situationer, till exempel till ändringar av balansen mellan villkorlighetskraven och miljösystem som uppmuntrar till miljövänliga metoder samt till garantier för stödmottagarna när det gäller politikens stabilitet under löptiden för de strategiska planerna.

Kommissionen betonar i sitt förslag att politisk stabilitet är viktig och att man i och med förslaget inte ger avkall på målen för reformen av GJP att övergå till mer hållbara produktionssätt. Enligt kommissionen är förslaget också förenligt med principerna i gällande GJP-förordningar.

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

Ändringar av förordningen om strategiska GJP-planer (EU) 2021/2115

Villkorlighet (bilaga III)

Kommissionen föreslår flera ändringar av krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt villkorligheten (GAEC). Kommissionen föreslår ett allmänt undantag, enligt vilket medlemsländerna ska ha möjligheten att tillfälligt och riktat tillåta undantag från kraven på villkorlighet, när man beaktar väderförhållanden som är allt svårare att förutse och som kan hindra jordbrukare från att iakttä till exempel tidsfristerna för varje år. Kommissionen

ämnar använda en genomförandeakt för att förplikta medlemsländerna att en gång om året anmäla beviljade undantag till kommissionen.

Enligt kommissionens förslag ska det vara möjligt för medlemsländerna att fastställa riktade undantag från kraven på villkorlighet (GAEC 5 (skyddsremsor på sluttande mark), GAEC 6 (minimikrav för marktäckning), GAEC 7 (växtföljd) och GAEC 9 (permanent gräsmark inom Natura-områden)) till exempel på grund av skada på växt som odlas eller jordmån och odlingssystem eller permanent mark som orsakats bland annat av vilddjur eller invasiva arter, om undantagens omfattning är begränsad och de inte allmänt försvarar målen för villkorlighet.

Kommissionen föreslår också mer flexibilitet för medlemsländerna i GAEC 6. I bilaga till förordning (EU) 2021/2115 har det lagts till en fotnot med vilken medlemsstaten ska bättre kunna beakta vegetationsperiodens längd.

I fråga om GAEC 7 föreslår kommissionen vid sidan av växtföljd möjligheten att uppfylla kravet genom diversifiering av grödor. Bilaga III till förordning (EU) 2021/2115 har fått en ny fotnot som ska precisera villkoren för diversifiering av grödor. När ett jordbruksföretags åkermarksareal omfattar mellan 10 och 30 hektar ska denna åkermark odlas med minst två olika grödor, varav huvudgrödan inte får uppta mer än 75 procent av hela jordbruksföretagets åkermark. När ett jordbruksföretags areal omfattar mer än 30 hektar ska åkermarken odlas med minst tre olika grödor. Huvudgrödan får inte uppta mer än 75 procent av hela jordbruksföretagets åkermark och de två största grödorna får sammantaget inte uppta mer än 95 procent av åkermarken.

Kommissionen föreslår också att kravet på minimiandel som gäller icke-produktiva arealer tas bort från kravet på villkorlighet GAEC 8 och att medlemsstaterna i stället ska inrätta en miljösystemåtgärd som ska upprätthålla icke-produktiva arealer och skapa nya landskapselement.

Ändring av strategiska GJP-planer

Kommissionen föreslår en ändring av artikel 119.7 som ska ändra det högsta antalet ändringar av strategiska GJP-planer till två per år. Enligt den gällande förordningen får ändringar göras högst en gång per år. Kommissionens syfte med detta är att ge medlemsstaterna mer flexibilitet att reagera på snabbt föränderliga situationer, såsom svåra väderförhållanden.

Kommissionen föreslår en ändring av förordningens artikel 120 som gäller samordning av strategiska GJP-planer med unionens rättsakter som gäller miljö och klimat. I artikel 120 förpliktas medlemsstaterna att bedöma huruvida de bör ändra den strategiska GJP-planen om de rättsakter som räknas upp i bilaga XIII har ändrats. I och med ändringen ska denna bedömningsskyldighet inte gälla lagstiftning som träder i kraft efter 2025. I den gällande förordningen finns inte en motsvarande tidsgräns.

Ändringar av den övergripande förordningen om GJP (EU) 2021/2116

Kommissionen föreslår också ett allmänt undantag för små jordbruksföretag (högst 10 hektar) från kontroller och sanktioner avseende villkorligheten. Detta skulle underlätta det administrativa arbetet i vissa medlemsstater och minska i dessa medlemsstater den administrativa börda som små jordbruksföretag upplever.

Kommissionen föreslår också att jordbruksföretag, som fortfarande får stöd enligt förordningen (EU) 1305/2013, dvs. från den förra programperiodens landsbygdsprogram, ska kunna undantas från kontroller av tvärvillkor.

Ikraftträdande

Kommissionen föreslår att GAEC 6-, GAEC 7- och GAEC 8-ändringarna, undantag för små jordbruksföretag från sanktioner för kontroller avseende villkorlighet samt befrielse från kontroller av tvärvillkor som gäller den förra programperiodens landsbygdsprogram ska kunna tillämpas redan under ansökningsåret 2024. I övrigt ska förordningsändringarna träda i kraft följande dag efter att de har publicerats i Europeiska unionens offentliga tidning.

Övergångsbestämmelser

Förordningen innehåller övergångsbestämmelser ifall ikraftträdandet av förordningen försenas. Övergångsbestämmelserna säkerställer att de ändringar som föreslås till GAEC 6-, 7- och 8-kraven kan tillämpas retroaktivt från och med början av 2024.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprincipen

Förslagets rättsliga grund är artikel 43.2 om den gemensamma jordbrukspolitiken i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Kommissionen motiverar valet av rättslig grund med att förslaget till förordning ändrar förordningarna (EU) 2021/2115 och 2021/2116 som huvudsakligen grundar sig på denna rättsliga grund.

Förslagen behandlas enligt normal lagstiftningsordning i Europaparlamentet. I rådet fattas beslut med kvalificerad majoritet.

Statsrådet anser att förslagets rättsliga grund är ändamålsenlig.

I EUF-fördraget föreskrivs att medlemsstaterna och EU administrerar den gemensamma jordbrukspolitiken i samarbete och att unionen tillämpar en gemensam jordbrukspolitik som har gemensamma mål och gemensamt genomförande. De förordningar som ändras (EU) 2021/2115 och 2021/2116 är en del av lagstiftningsramen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Dessa förordningar kan endast ändras på EU-nivå.

Förslaget ändrar de nuvarande förordningarna endast till den del som det är absolut nödvändigt för att uppnå förordningens mål.

Statsrådet anser att förslagen är förenliga med proportionalitets- och subsidiaritetsprincipen.

5 Förslagets konsekvenser

När man talar om ”GJP-planen” hänvisar man till Finlands nationella strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken.

Kommissionen har inte gjort en konsekvensbedömning av det förslag vars syfte är att bemöta krissituationen i EU:s jordbruk. Kommissionen motiverar detta med att förslaget är brådskande.

Konsekvenser för aktörer

Ändringar av förordningen om strategiska GJP-planer (EU) 2021/2115

De föreslagna undantagen från krav på villkorlighet ger möjligheten att med vissa förutsättningar i systemet genomföra ändringar som underlättar verksamheten för aktörerna. Borttagningen av GAEC 8 kan underlätta aktörernas administrativa börda i de landskap där man har varit tvungen att iaktta villkoret, vilket ökar jämlikt bemötande av jordbrukare i olika regioner.

Eftersom grundnivåerna för åtgärderna inte skärps, påverkar inte eventuella GAEC-ändringar åtgärdernas ersättningsnivåer.

Även om ändringarna i någon mån underlättar aktörernas börda, förutsätter de att man ska lära sig den nya villkorshelheten.

Ändringar av den övergripande förordningen om GJP (EU) 2021/2116

Det föreslagna allmänna undantaget för små jordbruksföretag (högst 10 hektar) från kontroller och sanktioner avseende villkorlighet torde inte underlätta den börda som små jordbruksföretag upplever i Finland, om de har åtgärder inom stöd för miljösystem och/eller miljöersättning, för vilka villkorligheten utgör basnivån. Kontrollskyldigheter som gäller stöd villkoren ska inte heller tas bort och därmed är effekten mycket liten på minskningen av kontroller.

Konsekvenser för administrationen

Genomförande av de föreslagna ändringarna förutsätter ändringar av GJP-planen och statsrådets förordningar och orsakar mer arbete för Livsmedelsverket som svarar för genomförandet.

Ändringar av förordningen om strategiska GJP-planer (EU) 2021/2115

Medlemsländerna ska ha möjligheten att fastställa riktade undantag från kraven på villkorlighet (GAEC 5, GAEC 6, GAEC 7 och GAEC 9) till exempel på grund av gröda som odlas eller jordmån och jordbrukssystem. Detta ger genomförandet flexibilitet och erbjuder möjligheten att bättra än i nuläget planera kraven så att de motsvarar förhållandena i Finland.

Kommissionen föreslår också att kravet på villkorlighet GAEC 8 som gäller icke-produktiva arealer tas bort och att medlemsstaterna i stället ska inrätta en miljösystemåtgärd som ska upprätthålla icke-produktiva arealer och skapa nya landskapselement. Undantagets inverkan på administrationen beror på vilka krav kommissionen fastställer för genomförandet av det nya miljösystemet och hur åtgärden finansieras. Borttagningen av kravet på icke-produktiva arealer skulle kunna minska den administrativa bördan i genomförandet och övervakningen samt för stödsökanden. I Finland har kravet på icke-produktiva arealer gällt endast en del jordbrukare på grund av undantaget som gäller skogighet. GAEC 8-undantaget ska inte kunna tillämpas under ansökningsåret 2024 utan att man inför det miljösystem som ersätter det.

De föreslagna GAEC-ändringarna påverkar GJP-planens åtgärder endast genom eventuell ändring av åtgärdens basnivå. Detta förutsätter att sådana delar av GAEC-kraven ändras som redan utgör basnivåkravet för vissa åtgärder. GJP-planen innehåller några åtgärder, vars basnivå är GAEC 6 eller 7. GAEC 8-ändringen har ingen koppling till åtgärdernas basnivå i Finlands GJP-plan. Om GAEC-kraven 5, 6, 7 och 9 ändras på ett sätt som påverkar basnivåkraven för vissa åtgärder, ska motsvarande basnivåändringar också göras i GJP-planen.

Att tydligt ange möjligheterna till tillfälliga undantag från GAEC-kraven avseende villkorlighet till exempel på grund av väderförhållanden skulle ge genomförandet flexibilitet och göra det möjligt att avstå från fallspecifik bedömning av force majeure i sådana situationer. Kommissionen förutsätter emellertid årlig rapportering om användningen av tillfälliga undantag.

Ändringar av skrivningar i GJP-planen som beror på förenkling ska tas med i GJP-planen genom dess normala ändringsprocess. Ändringar som gäller 2025 ska inkluderas i den ändring av planen som görs under 2024.

Ändringar av den övergripande förordningen om GJP (EU) 2021/2116

Det föreslagna allmänna undantaget för små jordbruksföretag (högst 10 hektar) från kontroller och sanktioner avseende villkorligheten underlättar inte det administrativa arbetet i Finland. Om jordbruksföretaget har åtgärder för stöd för miljösystem och/eller miljöersättning, för vilka villkorligheten utgör basnivån, bör detta övervakas och sanktionen ska tillämpas på åtgärden för miljösystem och/eller miljöersättning. Ändringen minskar inte heller de kontrollskyldigheter som gäller stöd- och ersättningssystemens stöd villkor eller annan sådan övervakning enligt lagstiftningen som hör till lagstadgade verksamhetskrav (så kallad substansövervakning), och därmed skulle effekten som minskar övervakning vara mycket liten i Finland.

Kommissionens förslag att frigöra jordbruksföretag från kontroller av tvärvillkor har ingen inverkan i Finland. I Finland finns det inga jordbruksföretag som fortfarande får stöd enligt förordningen (EU) 1305/2013, dvs. från förra programperiodens landsbygdsprogram.

Ekonomiska konsekvenser

Ändringarna skulle inte påverka den finansiering som redan har fastställts för Finlands GJP-plan, men torde påverka den interna fördelningen av finansiering i fråga om de delar av GJP-planens stödssystem som omfattas av ändringar.

Genomförandet av ändringar skulle öka de administrativa kostnaderna, vilket betonar deras nationella genomförande så att kostnadsökningar kan minimeras, eftersom ökningsbehoven ska täckas med interna omfördelningar inom förvaltningsområdet och vid behov genom prioritering av uppgifter. Bland annat det informationstekniska och anvisningsrelaterade genomförandet av ändringarna skulle öka kostnaderna. Storleken på de ekonomiska konsekvenser som de ändringar som avses i förslaget medför skulle påverkas av vilka slags val Finland gör angående användningen av möjligheterna till undantag. På grund av detta och tidsplaneringsskäl har man inte ännu kunnat bedöma närmare de ekonomiska konsekvenserna.

Den föreslagna borttagningen av kontroll av villkorlighet som gäller små jordbruksföretag skulle knappt minska administrationens kostnader i Finland, eftersom åtgärderna i fråga i alla fall måste övervakas om jordbruksföretaget har ansökt om ersättningar för miljösystem eller miljöersättningar. I Finland har nästan alla jordbruksföretag ansökt om någotdera av systemen. I andra medlemsstater kan ändringen ha en inverkan som minskar administrativa kostnader och jordbrukarnas börda.

Enligt ändringen bör miljösystemet skapa en ny obligatorisk åtgärd för medlemsstaterna, varvid den tillgängliga finansieringen bör omfördelas under maximibeloppet för GJP-planens direktstöd. Sannolikt skulle finansiering därför i större omfattning riktas till jordbrukare genom det miljöfokuserade miljösystemet. Detta skulle kunna innebära en lägre stödnivå för det grundläggande inkomststödet för alla som söker stöd. Storleken på effekten beror på i vilken

omfattning ändringen kan genomföras genom att utveckla de befintliga miljösystemen. Identifiering av behov att ändra systemen och genomförande av eventuella ändringar samt ändringar av GJP-planen och nationella författningar skulle medföra kostnader för administrationen.

I den utmanande resurssituationen för Livsmedelsverket, som i egenskapen av nationellt utbetalande organ administrerar ändringarna, orsakar alla ändringar ett prioriteringsbehov, vilket understryker genomförandet av ändringarna enligt sätt som nationellt är ändamålsenliga också med tanke på administrationen och så att resursbehoven minimeras. Man har inte ännu kunnat genomföra alla åtgärder i den ursprungliga GJP-planen i fråga om beslutsfattande och systemen för utbetalning.

Finland bedömer ännu vilka eventuella konsekvenser den föreslagna övergångsbestämmelsen kan ha om beslutsfattandet skjuts upp från det som planerats.

Borttagning av kravet för icke-produktiva arealer i GAEC 8 skulle minska kostnaderna och inkomstförlusterna för de aktörer som har omfattats av detta villkor. På jordbruksföretagsnivån skulle de ekonomiska konsekvenserna som helhet bli små i Finland.

De kostnader som uppstår på grund av ändringarna i förslaget täcks inom ramen för planer för de offentliga finanserna och anslagen i statsbudgeten och antalet årsverken, vilket kan skapa behovet att prioritera uppgifter. Eventuella behov av extra resurser kommer vid behov att beslutas i vanlig ordning i beslutsprocesser som gäller planen för de offentliga finanserna och statens budget.

Enligt kommissionen har förslaget inga konsekvenser för EU:s budget.

Konsekvenser för lagstiftningen

De föreslagna ändringarna orsakar inga behov att ändra lagstiftningen, men behov att ändra statsrådets förordningar kan uppstå redan under innevarande år, beroende på när ändringarna ska genomföras. Enligt en preliminär bedömning hör statsrådets förordning om krav enligt Europeiska unionen och de nationella stöden till jordbrukare avseende god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden (1384/2022), statsrådets förordning om sådant från produktionen frikopplat direktstöd till jordbruket som betalas för 2023 (126/2023) och statsrådets förordning om de föreskrivna verksamhetskrav som ingår i villkorligheten för Europeiska unionens stöd till jordbrukare samt om tillsynen över att verksamhetskraven och kraven på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden iakttas (65/2023) till sådana statsrådets förordningar.

Miljökonsekvenser

Huvudmålet för kravet på icke-produktiva arealer (GAEC 8) är att trygga den biologiska mångfalden i jordbruksmiljön. Borttagning av minimikravet skulle kunna påverka antalet icke-produktiva arealer i de landskap, där detta villkor har varit i kraft.

De miljökonsekvenser som beror på att man avstår från kravet på icke-produktiva arealer bedöms emellertid vara rätt små i Finland. Under 2023 gällde ett undantag, enligt vilket 4 procent av arealkravet för icke-produktiva areal kunde fyllas också med produktionsvallar eller livsmedelsgrödor. Totalt uppgavs 28 000 hektar GAEC 8-arealer och av dessa arealer utgjorde produktionsvallar cirka 5 000 hektar och livsmedelsgrödor något under 6 000 hektar. Den största delen (17 000 hektar) anmälde som träda eller naturvårdsvallar (som har ungefär samma krav), även om kravet på icke-produktiva arealer inte längre gällde. Det var sannolikt fråga om

arealer med låg produktivitet, och det lönar sig för jordbrukaren att också i fortsättningen ange dessa som trädor eller naturvårdsvallar.

Kravet på ett nytt miljösystem som gäller underhållet av icke-produktiva arealer och ökning av miljöelement skulle kunna utgöra ett incitament för att bevara och öka sådana arealer. Det är beaktansvärt att det nya miljösystemet ska gälla hela landet och inte enbart de landskap där GAEC 8-kravet har tillämpats. De praktiska konsekvenserna är kopplade till vilken form det nya miljösystemet tar.

Genomförandet av de övriga GAEC-ändringarna utgår från medlemsstatens egna behov och övervägande. Eventuella ändringsbehov i Finland och deras miljökonsekvenser ska bedömas tillsammans med intressentgrupper. De föreslagna ändringsmöjligheterna som gäller allmänna GAEC-undantag är i princip inte sådana som försämrar miljöambitionerna, utan de skulle främst möjliggöra flexibilitet i olika särskilda situationer. Undantag som beviljas på grund av omständigheter är ofta ändamålsenliga också med tanke på miljön till exempel när de förebygger förflyttning av arbetsmaskiner på blöta åkrar. Undantagens inverkan är emellertid kopplad till fastställandet av varje undantag och dess längd samt till samordning av undantagsmöjligheterna med åtgärdens villkor, varvid det är svårt att ge en allmän bedömning av inverkan på miljön.

6 Ålands behörighet

I Finland är lagstiftningsmakten i fråga om stödsystem för jordbruket och utveckling av landsbygden delad mellan riket och landskapet Åland. Enligt 27 § 15 punkten i självstyrelselagen för Åland (1141/1991) har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om bland annat stödsystem som finansieras helt av Europeiska unionen från garantifonden för jordbruket. Enligt 18 § 15 punkten i självstyrelselagen för Åland har Åland däremot lagstiftningsbehörighet i fråga om stödsystem som gäller utveckling av landsbygden, dvs. system som delfinansieras från landsbygdsfonden.

7 Behandling av förslaget i Europeiska unionens institutioner och de övriga medlemsstaternas ståndpunkter

Förslaget behandlas i jordbruks- och fiskerådet och i särskilda jordbrukskommittén som är underställd rådet. Förslaget till förordning behandlas i ett så kallat brådskande förfarande. Medlemsstaterna gav förslaget och den snabba behandlingen ett preliminärt godkännande på särskilda jordbrukskommitténs möte den 26 mars 2024. Förslaget godkänns senare i rådet som A-punkt. Jordbruks- och fiskerådet förde en diskussion om jordbruksområdets situation den 26 mars 2024 och gav förslaget till förordning sitt politiska stöd.

Europaparlamentet behandlade förslaget den 20 mars 2024 på ett möte i utskottet för jordbruk och landsbygds utveckling. Förslaget torde godkännas i Europaparlamentets plenum den 21–25 april 2024.

8 Nationell behandling av förslaget

På grund av det brådskande behandlingsschemat överlämnades ärendet i första skedet till riksdagen för behandling med E-skrivelsen E 16/2024 rd som bereddes på jord- och skogsbruksministeriet. E-skrivelsen har behandlats i sektionen för jordbruk och livsmedel (EU18) i skriftligt förfarande den 18 mars 2024 och har behandlats i EU-ministerutskottets skriftliga förfarande den 20–21 mars 2024.

Stora utskottet 22.3.2024 (StoURS 36/2024 rd): Utskottet antog riksdagens ståndpunkt: Utskottet omfattar statsrådets ståndpunkt i enlighet med fackutskottets ställningstagande.

9 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet anser att man effektivt bör bemöta jordbrukarnas bekymmer som gäller den gemensamma jordbrukspolitiken.

Enligt statsrådet bör ändringar av den gemensamma jordbrukspolitikens förordningar vara riktade, välavgränsade och ändamålsenliga och de ska uttryckligen minska jordbrukarnas administrativa börda samt i synnerhet den belastning som gäller kontroller och sanktioner. Enligt statsrådet är det viktigt att man genom olika åtgärder ska underlätta den administrativa bördan särskilt för aktiva jordbruksföretag som fokuserar på livsmedelsproduktion. Statsrådet anser att det är viktigt att ändringarna genomförs så att de kostnader som de orsakar för förvaltningen inte är oproportionerliga i förhållande till de fördelar som eftersträvas.

Enligt statsrådet är det bra att kommissionen bemöter situationen med flera åtgärder och också granskar den lagstiftning som står utanför den gemensamma jordbrukspolitiken och som gäller genomförandet av den. Jordbrukarnas ekonomiska situation och administrativa börda kan underlättas med ändringar av både grundförordningar och lagstiftningen på lägre nivå.

Statsrådet stöder de föreslagna möjligheterna till flexibilitet som i Finland skulle kunna användas till exempel till anpassning av reglerna vid exceptionella väderförhållanden, även om de föreslagna ändringarna i övrigt skulle ha en liten inverkan på den administrativa bördan i Finland. Förslagets konsekvenser för minskad administrativ börda varierar beroende på medlemsstaternas jordbruksföretagsstruktur och innehållet i de strategiska GJP-planerna.

Statsrådet välkomnar förslagen till förenkling av kraven på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden (GAEC) avseende villkorlighet. Statsrådet anser att det är motiverat att medlemsstaterna ges fler möjligheter att anpassa dessa krav så att de är lämpliga för medlemsstaternas omständigheter utifrån exceptionella väderförhållanden eller naturförhållanden, jordbrukssystem och praxis enligt sätt som är nationellt ändamålsenliga.

Statsrådet anser att i fråga om GAEC 6-kravet (minimikrav för marktäckning) är beaktande av vegetationsperiodens längd en motiverad ändring. I fråga om GAEC 7-kravet (växtföljd) kan statsrådet godkänna diversifiering av växtodling vid sidan av växtföljd. Även ersättning av GAEC 8-kravet (icke-produktiva arealer) med ett särskilt miljösystem som uppmuntrar jordbrukare till att öka den biologiska mångfalden kan också godkännas av statsrådet. Statsrådet betonar att ovan nämnda ändringar inte får orsaka en för stor börda som är oproportionerlig med tanke på målen för ändringarna för genomförandet.

Statsrådet anser att även om kommissionens förslag innehåller ändringar som underlättar och ökar flexibiliteten i kraven på villkorlighet, minskar förslaget emellertid inte nämnvärt nivån på miljö- och klimatambitionerna i GJP och därtill anknutna möjligheter att genomföra målen för GJP.

Kommissionens förslag om att frigöra små jordbruksföretag från kontroll av villkorlighet och sanktioner har små effekter i Finland. Statsrådet kan godkänna förslaget som en del av den helhet som gäller förenkling.

Statsrådet välkomnar möjligheten att göra två ändringar i den strategiska GJP-planen per år. Detta skulle ge flexibilitet att reagera på föränderliga situationer. Dessutom anser statsrådet att

det är viktigt att kommissionen ska fortsätta arbetet för effektivisering av tillvägagångssätten för att ändra de strategiska GJP-planerna.

Statsrådet understöder att kommissionen utöver detta förslag även föreslår åtgärder för att utveckla livsmedelskedjan och främjar en mer jämlik ställning för jordbrukare. Statsrådet tar separat ställning till förslag till lagstiftning som gäller dem när förslagen har tagits emot.

Utifrån en helhetsbedömning anser statsrådet att de ändringar av förordningar som föreslås av kommissionen kan godkännas av statsrådet.

Statsrådet stöder ett snabbt beslutsfattande för godkännande av förslaget, så att man hinner behandla förslaget under nuvarande Europaparlamentets mandatperiod och genomföra det i medlemsstaterna så att ändringarna kan tillämpas från och med 2025.